

Organizacyjne i finansowe aspekty udostępniania Świętokrzyskiego Parku Narodowego dla turystyki

Karol S. Huruk, Stanisław Huruk

Abstrakt. Udostępnianie parków narodowych należy do najważniejszych funkcji parku narodowego. W ustawie o ochronie przyrody jest ona wymieniona jako druga w kolejności, po funkcji ochronnej. Badanie realizacji tak ważnej funkcji parków narodowych jest w związku z tym nie tylko uzasadnione, ale i pożądane. Wykonywanie funkcji udostępniania parku narodowego jest obwarowane licznymi aktami prawnymi różnej kategorii – od ustaw parlamentarnych, po wewnętrzne akty prawne parku narodowego. W analizowanym okresie bardzo dobrze rozwijała się funkcja udostępniania parku w celach turystycznych – w sferze infrastruktury, zaś w ujęciu finansowym przychody z udostępniania parku przewyższały w tym zakresie koszty.

Słowa kluczowe: park narodowy, funkcje parku narodowego, infrastruktura turystyczna

Abstract. Logistic and financial aspects of available of a Świętokrzyski National Park for tourism. The making of national parks available to the wider public ranks among the most important functions of national parks under the current Nature Protection Act in Poland, where it is the second function listed, after a protective function. Accordingly, research on the development of this function in national parks is not only warranted, but also desirable. The implementation of this function by a national park is regulated by a number of legal acts at various levels, from acts of parliament to internal regulations of individual national parks. In the period of interest, the utilisation of the park for tourism proceeded very well with regard to the related infrastructure. In financial terms, income from tourism exceeded expenditures in that period.

Keywords: national park, functions of national parks, tourism infrastructure

Wstęp

Świętokrzyski Park Narodowy utworzono na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1950 r. w sprawie utworzenia Świętokrzyskiego Parku Narodowego (Rozporządzenie RM 1950), a później powiększono jego obszar (Rozporządzenie RM 1996). Od 2013 r. park posiada również statut (Rozporządzenie MŚ 2013), zmieniony w roku 2017 (Rozporządzenia MŚ 2017). Udostępnianie parków narodowych w ogóle, w tym dla turystyki, reguluje ustawa o ochronie przyrody, stosownymi zapisami zawartymi w art. 8b. ust. 1 pkt 2), w art. 18 oraz w art. 22, oraz zarządzenia dyrektora parku narodowego (Ustawa 2004).

Park narodowy udostępniając swój teren kieruje się nie tylko zapisami ustawy o ochronie przyrody (Ustawa 2004), lecz również dokumentami wewnętrznymi. Do najważniejszych należy plan ochrony. W przypadku jego braku, park kieruje się zapisami zawartymi w dokumencie pt. „Zadania ochronne”, o którym mówi art. 22 ustawy o ochronie przyrody (Ustawa 2004). W związku z brakiem zatwierdzonego planu ochrony, ŚPN działa w oparciu o zadania ochronne zatwierdzone Zarządzeniem Ministra Środowiska (Zarządzenie MŚ 2015) na lata 2016-2017. Celem pracy było poznanie organizacji udostępniania ŚPN dla turystyki oraz analiza przychodów i kosztów udostępniania w tym zakresie.

Metodyka

Organizacyjne i finansowe aspekty udostępniania parku narodowego dla turystyki przedstawiono w oparciu o analizę obowiązujących aktów prawnych w tym zakresie, analizę działalności parku w sferze jego udostępniania dla turystyki za okres 2003-2015 oraz w oparciu o analizę planu finansowego ŚPN w zakresie przychodów i kosztów udostępniania parku dla turystyki za lata 2012-2016.

Wyniki

Prawne uregulowania związane z udostępnianiem parku w celach turystycznych

Udostępnianie parków narodowych w ogóle, w tym dla turystyki, reguluje ustawa o ochronie przyrody (Ustawa 2004). W art. 8b. ust. 1 pkt 2) ustawy stwierdza się, że do zadań parków narodowych należy w szczególności udostępnianie obszaru parku narodowego na zasadach określonych w planie ochrony, o którym mowa w art. 18, lub zadaniach ochronnych, o których mowa w art. 22, i w zarządzeniach dyrektora parku narodowego. W art. 8e ust. 1 ustawy stwierdza się, że „dyrektor parku narodowego realizuje ustalenia planu ochrony, o którym mowa w art. 18, lub zadań ochronnych, o których mowa w art. 22, oraz wydaje zarządzenia dotyczące funkcjonowania parku narodowego, w tym określające sposoby udostępniania obszarów parku narodowego”. W art. 18 ust. 1 mówi się, że „dla parków narodowych, rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych sporządza się i realizuje plan ochrony”, a w art. 22. ust. 1, że „dla parku narodowego lub rezerwatu przyrody, do czasu ustanowienia planu ochrony, sprawujący nadzór sporządza projekt zadań ochronnych”. Czyli głównym dokumentem wewnętrznym regulującym działalność parku jest „Plan ochrony parku narodowego”. ŚPN nie posiada planu ochrony, ma natomiast zatwierdzone zadania ochronne na lata 2016-2017 (Zarządzenie MŚ 2015). W § 2., 1)-5) zarządzenia wymienia się wielokrotnie zadania parku związane z udostępnianiem dla turystyki przedstawione w 5 załącznikach (Zarządzenie MŚ 2015). Załącznik nr 1 do Zarządzenia (Zarządzenie MŚ 2015) zawiera „identyfikację i ocenę istniejących, i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz wskazanie sposobów eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków”. Również Załącznik nr 2 do Zarządzenia zawierający opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań zawiera za-

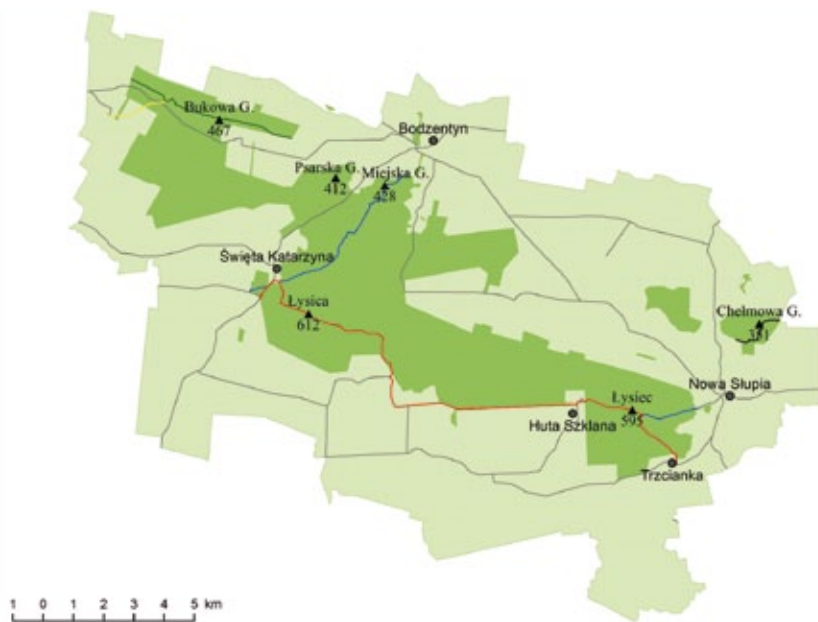
dania odnoszące się do udostępniania parku dla turystyki. Kolejne załączniki do Zarządzenia (Zarządzenie MŚ 2015) – Załącznik nr 3 dotyczący sposobów czynnej ochrony gatunków roślin i zwierząt oraz Załącznik nr 4 dotyczący wskazania obszarów objętych ochroną ścisłą, czynną i krajobrazową – nie zawierają odniesień związanych z udostępnianiem turystycznym. Natomiast następny Załącznik nr 5 do Zarządzenia dotyczący „ustalenia miejsc udostępnionych w celach edukacyjnych, turystycznych i zarobkowych oraz maksymalnej liczby osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach”, zawiera m.in. wykaz miejsc udostępnionych w celach turystycznych.

Na podstawie wymienionych dokumentów dyrektor Parku wydaje wewnętrzny akt prawny – zarządzenie dotyczące udostępniania parku. Aktualnie obowiązujące zarządzenie w tej sprawie, w Świętokrzyskim Parku Narodowym wydano w styczniu 2017 r. (Zarządzenie 2017a). Reguluje ono udostępnianie parku w wielu sferach, w tym udostępnianie w celach turystycznych, w szeregu załącznikach. W Załączniku Nr 1 (Zarządzenie 2017b1) ustalono miejsca udostępniane w celach naukowych, edukacyjnych, kulturowych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, fotografowania i filmowania, sposoby ich udostępniania oraz maksymalną liczbę osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach. Załącznik nr 2 (Zarządzenie 2017c2) jest cennikiem opłat związanych z udostępnianiem terenu ŚPN. Reguluje on opłaty związane ze wstępem na niektóre obszary ŚPN, do Muzeum Przyrodniczego, na galerię widokową na Łysej Górze; z przeprowadzeniem zajęć edukacyjnych; z wynajmem sal do celów edukacyjnych (konferencyjnych) w budynkach ŚPN; z zarobkowym (komercyjnym) fotografowaniem, filmowaniem na terenie ŚPN. Kolejny Załącznik nr 3 ściśle wiążący się z udostępnianiem parku dla turystyki, jest regulaminem zwiedzania i korzystania z wartości przyrodniczo-kulturowych Świętokrzyskiego Parku Narodowego (Zarządzenie 2017d3). Następny Załącznik nr 4 (Zarządzenie 2017e4) jest regulaminem ustalającym zasady zwiedzania i funkcjonowania Muzeum Przyrodniczego ŚPN na Św. Krzyżu. Kolejny Załącznik nr 5 (Zarządzenie 2017f5) jest również regulaminem, w tym przypadku dotyczącym organizacji imprez o charakterze rekreacyjno-sportowym na terenie ŚPN, pośrednio związanym z udostępnianiem parku dla turystyki, ponieważ masowe wydarzenia są dodatkowym czynnikiem przyciągającym ludzi do miejsca ich organizacji. Następne załączniki dotyczą udostępniania Świętokrzyskiego Parku Narodowego dla nauki (Zarządzenie 2017g6), do organizacji ceremonii ślubnej (Zarządzenie 2017h7), korzystania z pokoi gościnnych ŚPN (Zarządzenie 2017i8). Innym, szczególnym, kluczowym dokumentem ściśle dotyczącym udostępniania parku dla turystyki jest „Parkowy System Informacji” (Szczołarz i in. 2002), nazywany w skrócie PSI.

Wymienione akty prawne (zewnętrzne oraz wewnętrzne) należą do głównych dokumentów tworzących „obudowę prawną” dla funkcji udostępniania parku w celach turystycznych, jak również dla innych form działalności parku.

Organizacja udostępniania parku w celach turystycznych

Zgodnie z Regulaminem parku, za udostępnianie ŚPN dla turystyki odpowiada Dział Udostępniania Parku i Edukacji (Zarządzenie 2017j, k, dostępne na www.swietokrzyskipn.org.pl – BIP). Na terenie parku znajduje się siedem szlaków przeznaczonych dla turystyki pieszej, których łączna długość wynosi około 39 km (Ryc. 1). W parku znajduje się też około 2 km. szlak rowerowy wytyczony na odcinku Huta Szklana-Łysiec (Św. Krzyż) będący

Ryc. 1. Mapa szlaków turystycznych Świętokrzyskiego Parku Narodowego. Szlak czerwony: Święta Katarzyna – Trzcianka (19km, na odcinku Huta Szklana-Lysiec – szlak rowerowy); niebieski: Nowa Słupia – Łysa Góra (Święty Krzyż) (2km); niebieski: Miecjska Góra – Święta Katarzyna (7km); zielony: Zagórze – Psary Podlesie (7 km); żółty: Klonów – Bukowa Góra (2 km); czarny: Podchelmie – Chelmowa Góra – Pokrzywiana Górna (2km)] (Ryc. P. Sikora)

Fig. 1. Map of tourist routes in Świętokrzyski National Park

częścią dłuższego szlaku przebiegającego poza granicami Parku. Szlaki turystyczne są wyposażone w różne urządzenia, do których należą małe i duże bramy wejściowe, schrony oraz wiaty wyposażone w różne urządzenia: stoły, ławki tradycyjne oraz ławki w postaci drewnianych kłód, kosze. Elementami infrastruktury są też drogowskazy oraz strzałki, tablice informacyjne różnego typu, tablice stanowiące mapy, ogrodzenia, mostki oraz pomosty i kładki prowadzone nad podmokłym terenem. Na infrastrukturę szlaków składa się 385 urządzeń, w tym ok. 965 m pomostów i kładek. Urządzenia są wykonywane zgodnie z PSI (Szczołar i in. 2002). Wprowadzenie Parkowego Systemu Informacji było na pewno dużym sukcesem parku i ważnym krokiem w rozwoju form udostępniania parku dla turystyki. Potwierdzeniem tego może być stosowanie w sąsiednich gminach urządzeń związanych z turystyką o wzornictwie opartym na rozwiązaniach stosowanych w parku.

Celem parkowego systemu informacji było stworzenie spójnego, ujednoliconego, logicznego systemu infrastruktury terenowej służącej turystom, obejmującej urządzenia i nośniki informacji. Urządzenia i nośniki informacji oraz stosowane na nich literactwo, znaki, symbole itd. powinny mieć określoną stylistykę, formę, wymiary, rozmiary, kolorystykę. Styl nowych elementów infrastruktury powinien nawiązywać do miejscowych (lokalnych)

tradycji budowy oraz zdobnictwa. Elementy PSI powinny być umiejętnie wkomponowane w otoczenie, nie mogą go zdominować, ale nie powinny być przez turystę poszukiwane. Lokalizacja urządzeń infrastruktury turystycznej, ich rodzaj w danym miejscu ma bardzo duże znaczenie dla turystów oraz dla postrzegania (odbioru) parku przez turystów, dlatego powinna być starannie zaplanowana. Umieszczanie urządzeń oraz oznakowań w parku przez jego dyrektora wynika z art. 115, ust. 1-3 ustawy o ochronie przyrody (Ustawa 2004) oraz Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie wzorów tablic (Rozporządzenie MŚ 2004). Natomiast w przypadku szlaków turystycznych ich oznakowanie wynika z instrukcji znakowania szlaków turystycznych PTTK (Instrukcja 2014). Infrastrukturę parku zaczęto porządkować od 2003 r., zgodnie z zapisami parkowego systemu informacji. Zaczęto od inwentaryzacji urządzeń oraz nośników informacji na szlakach turystycznych, która wykazała, że tak naprawdę cała infrastruktura powinna być wymieniona. Zadanie, ze względu na ogromny zakres rzeczowy i finansowy oraz konieczność przygotowania projektów infrastruktury według nowych założeń, jest etapowane a rezultaty są bardzo dobrze widoczne (Huruk i in. 2015). Innym bardzo ważnym dokumentem dotyczącym udostępniania parku dla turystów jest „Regulamin zwiedzania i korzystania z wartości przyrodniczo-kulturowych ŚPN” (Zarządzenie 2017a3). Jest on przede wszystkim wyrazem troski służb parku o powierzane zwiedzającym dobro, które może być bezpowrotnie zniszczone przy niewłaściwym korzystaniu z niego. Jest też wyrazem troski o turystów, ponieważ zawiera wiele przydatnych informacji, w tym dotyczących bezpieczeństwa turystów w parku.

Finansowanie udostępniania parku narodowego dla turystyki

Finansowanie działalności parku odbywa się na podstawie planu finansowego, do którego wykonania zobowiązuje dyrektora parku ustawa o ochronie przyrody (Ustawa 2004). W art. 8g ust. 4 ustawy, stwierdza się, że „Dyrektor parku narodowego sporządza plan finansowy w układzie zadaniowym na rok budżetowy i dwa kolejne lata, w układzie funkcji państwa, zadań budżetowych i podzadań”. Plan finansowy parku podlega zatwierdzeniu przez Ministra Środowiska.

Przychody z udostępniania parku w celach turystycznych stanowiły od 11,09% wszystkich przychodów w roku 2012 do 19,3% przychodów w roku 2016 (Tab. 1). Udział przychodów z udostępniania w celach turystycznych, w przychodach za wstęp do parku razem (na przychody te składają się przychody z udostępniania w celach turystycznych oraz przychody z udostępniania w celach naukowych) był oczywiście jeszcze większy i wynosił od 85,7% w roku 2014 do 93,3% w roku 2016. Interesująco przedstawiał się udział przychodów z udostępniania parku w celach turystycznych w przychodach własnych ogółem (Tab. 1). Wynosił on od 37,6% w roku 2015 do 44,9% w roku 2012. Natomiast udział przychodów własnych z udostępniania parku w celach turystycznych, w przychodach własnych za wstęp do parku razem wynosił od 99,8% w roku 2014 do 100% w latach 2012, 2013 oraz 2016. Analizując przychody własne parku z wszystkich działań (wpływy ze sprzedaży produktów, za wstęp do parku, z opłat w związku z działalnością edukacyjną; przychody z najmu i dzierżawy; pozostałe przychody; przychody finansowe; pozostałe przychody operacyjne) stwierdzono, że przychody z udostępniania parku w celach turystycznych są największe.

Tab. 1. Wykonanie planu finansowego Świątokrzyskiego PN w latach 2012–2016 w zakresie udostępniania w celach turystycznych w zł. Przychody według działań. 12. Funkcja – środowisko, 12.1. Zadanie – kształtowanie bioróżnorodności, 12.1.1. Podzadanie – ochrona przyrody i krajobrazu, 12.2.1.1. Działanie – parki narodowe

Tab. 1. Implementation of financial plan of Świętokrzyski National Park for the period 2012-2016 with regard to utilisation of the park for tourism. Income (PLN, by activity type)

Wykonanie planu finansowego na 31 grudnia	Wyszczególnienie przychodów wg działań	Przychody własne		Dotacje celowe z budżetu		Pozostałe dotacje	Przychody razem
		Konto 700		Konto 740		Konto 740	
		Razem	701	740-02	740-03	740-05	
				2800	2009	NFOŚ	
1	2	3	4	5	6	7	8
2012 r.	Ogółem plan finansowy	1380322		3111000	65710	1666523	6904139
	Wpływy za wstęp do parku RAZEM	619416	619416	160473		71350	851239
	0201.Udostępnianie w celach turystycznych	619416	619416	73862		71350	764629
2013 r.	Ogółem plan finansowy	1434931		3311000			7178209
	Wpływy za wstęp do parku RAZEM	548997	548997	352726			901723
	0201.Udostępnianie w celach turystycznych	548997	548997	283900			832897
2014 r.	Ogółem plan finansowy	1348777,51	727871	3311000		416840	5879641
	Wpływy za wstęp do parku RAZEM	569709	568617	439741		38010	1053788
	0201.Udostępnianie w celach turystycznych	568617	568617	296386		38010	903014
2015 r.	Ogółem plan finansowy	1388881	701378	3622051		1716812	7222014
	Wpływy za wstęp do parku RAZEM	523436	522878	455922		108792	1091551
	0201.Udostępnianie w celach turystycznych	522878	522878	366890		108792	998561
2016 r.	Ogółem plan finansowy	1558465	893293	3920000			5621064
	Wpływy za wstęp do parku RAZEM	665508	665508	494108			1162535
	0201.Udostępnianie w celach turystycznych	665508	665508	419466			1084975

Tab. 2. Wykonanie planu finansowego Świętokrzyskiego PN w latach 2012-2016 w zakresie udostępniania w celach turystycznych w zł. Koszty według działań. 12. Funkcja – środowisko, 12.1. Zadanie – kształtowanie bioróżnorodności, 12.1.1. Podzadanie – ochrona przyrody i krajobrazu, przyrody i krajobrazu, 12.2.1.1. Działanie – parki narodowe

Table 2. Implementation of financial plan of Świętokrzyski National Park for the period period 2012-2016 with regard to utilisation of the park for tourism. Costs (PLN, by activity type)

Wykonanie planu finansowego na 31 grudnia	Wyszczególnienie kosztów wg działań	Razem koszty	Koszty inwestycji	Ogółem koszty
1	2	3	4	5
2012 r.	Udostępnianie parku narodowego RAZEM	365704	176300	542004
	201-01.Udostępnianie w celach turystycznych	132785		132785
	201-02.Udostępnianie w celach turystycznych	73862		73863
	202-05.Udostępnianie w celach turystycznych	71350	176300	247650
	Ogółem koszty	6560514	944835	7505349
	Ogółem plan finansowy	6489164	944835	7433999
2013 r.	Udostępnianie parku narodowego RAZEM	477190		477191
	201-01.Udostępnianie w celach turystycznych	115666		115666
	201-02.Udostępnianie w celach turystycznych	283822		283822
	202-05.Udostępnianie w celach turystycznych	4408		4408
	Ogółem koszty	7623831	50400	7674231
	Ogółem plan finansowy	7623831	50400	7674231
2014 r.	Udostępnianie parku narodowego RAZEM	617266		617266
	201-01.Udostępnianie w celach turystycznych	124972		124972
	201-02.Udostępnianie w celach turystycznych	296386		296386
	202-05.Udostępnianie w celach turystycznych	42418		42418
	Ogółem koszty	5643728	614351	6258079
	Ogółem plan finansowy	5643728	614351	6258079
2015 r.	Udostępnianie parku narodowego RAZEM			
	201-01.Udostępnianie w celach turystycznych	100943		100943
	201-02.Udostępnianie w celach turystycznych	366369		366369
	202-05.Udostępnianie w celach turystycznych	113199		113199
	Ogółem koszty	5554599	851651	6406250
	Ogółem plan finansowy	5554599	851651	6406250
2016 r.	Udostępnianie parku narodowego RAZEM	606028		606028
	201-01.Udostępnianie w celach turystycznych	111388		111388
	201-02.Udostępnianie w celach turystycznych	410716		410716
	202-05.Udostępnianie w celach turystycznych	4408		4408
	Ogółem koszty	5510552	121924	5632476
	Ogółem plan finansowy	5510552	121924	5632476

01 – koszty ze środków własnych

02 – koszty z dotacji celowej

05 – koszty z NFOŚiGW

Udział kosztów udostępniania w celach turystycznych stanowił od 5,3% ogólnych kosztów funkcjonowania Parku w roku 2013 do 9,34% w roku 2016 (Tab. 2). Natomiast udział kosztów udostępniania Parku w celach turystycznych w stosunku do kosztów udostępniania parku narodowego razem stanowił od 75,1% w roku 2014 do 86,9% w roku 2016. Największy udział w kosztach stanowiły koszty wynagrodzeń oraz pochodnych od wynagrodzeń.

W każdym z badanych lat przychody z udostępniania parku w celach turystycznych miały dużo większy udział w przychodach parku razem (Tab. 1) oraz przychodach własnych parku (Tab. 1) niż w ogólnych kosztach parku (Tab. 2).

Podsumowanie

W Świętokrzyskim Parku Narodowym jest bardzo dobrze widoczna realizacja funkcji jego udostępniania dla turystyki. W strukturze organizacyjnej wyodrębniono dział zajmujący się wykonaniem tej funkcji, natomiast infrastrukturę turystyczną rozwija się według przyjętego spójnego Parkowego Systemu Informacji (PSI) zakładającego, że urządzenia i nośniki informacji oraz stosowane na nich liternictwo, znaki, symbole itd. powinny mieć określoną stylistykę, formę, wymiary, rozmiary, kolorystykę, a stylem nawiązywać do lokalnych tradycji budowy oraz zdobnictwa. Jednak tempo rozwoju infrastruktury jest zmienne, ponieważ jej finansowanie opiera się na funduszach zewnętrznych, których pozyskanie jest bardzo trudne. Przychody parku z udostępniania dla turystyki były większe niż koszty.

Literatura

- Huruk S., Huruk A., Matysek M., Sobieraj J. 2015. Przygotowanie Świętokrzyskiego Parku Narodowego do udostępniania dla turystyki. SiM CEPL, Rogów, 45 (4): 246-251.
- Instrukcja 1999. Instrukcja znakowania szlaków turystycznych PTTK. Warszawa.
- Instrukcja 2014. PTTK. Instrukcja znakowania szlaków turystycznych. 2014. Warszawa, s. 24 + 16 (wzory znaków).
- Rozporządzenie MŚ 2004. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 10 grudnia 2004 r. w sprawie wzorów tablic (Dz.U. Nr 268 Poz. 2665).
- Rozporządzenie MŚ 2013. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 18 lutego 2013 r. w sprawie nadania statutu Świętokrzyskiemu Parkowi Narodowemu z siedzibą w Bodzentynie (Dz.U. z dn. 7 marca 2013 r. Poz. 315).
- Rozporządzenia MŚ 2017. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dn. 10 marca 2017 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie nadania statutu Świętokrzyskiemu Parkowi Narodowemu z siedzibą w Bodzentynie (Dz.U. z dnia 27 marca 2017 r. Poz. 644).
- Rozporządzenie RM 1950. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1950 r. w sprawie utworzenia Świętokrzyskiego Parku Narodowego (Dz.U. Nr 14 stycznia 1950 r.).
- Rozporządzenie RM 1996. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 stycznia 1996 r. w sprawie Świętokrzyskiego Parku Narodowego (Dz.U. z dnia 17 stycznia 1996 r.).
- Szczocarz A., Banaszczyk A., Kochana S., Sobieraj J. 2002. Program parkowego systemu informacji w Świętokrzyskim Parku Narodowym. Bodzentyn. Mscr.
- Ustawa 2004. Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. 2004 Nr 92, poz. 880 z późn. zm.).
- www.swietokrzyskipn.org.pl – BIP.

- Zarządzenie MŚ 2015. Zarządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 października 2015 r. w sprawie zadań ochronnych dla Świętokrzyskiego Parku Narodowego (Dz.Urz. Ministra Środowiska z dnia 5 października 2015 r. Poz. 69).
- Zarządzenie 2017a. Zarządzenie Nr 2/2017 Dyrektora Świętokrzyskiego Parku Narodowego z siedzibą w Bodzentynie z dnia 4 stycznia 2017 roku w sprawie udostępniania Świętokrzyskiego Parku Narodowego w celach naukowych, edukacyjnych, kulturowych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, filmowania, fotografowania. Msc.
- Zarządzenie 2017b. Załącznik nr 1 do Zarządzenia Nr 2/2017 Dyrektora Świętokrzyskiego Parku Narodowego z siedzibą w Bodzentynie z dnia 4 stycznia 2017 roku. Miejsca udostępniane w celach naukowych, edukacyjnych, kulturowych, turystycznych, rekreacyjnych, sportowych, fotografowania i filmowania, sposoby ich udostępniania oraz maksymalna liczba osób mogących przebywać jednocześnie w tych miejscach. Msc.
- Zarządzenie 2017c. Załącznik nr 2 do Zarządzenia Nr 2/2017 Dyrektora Świętokrzyskiego Parku Narodowego z siedzibą w Bodzentynie z dnia 4 stycznia 2017 roku. Cennik opłat związanych z udostępnieniem ŚPN. Msc.
- Zarządzenie 2017d. Załącznik nr 3 do Zarządzenia Nr 2/2017 Dyrektora Świętokrzyskiego Parku Narodowego z siedzibą w Bodzentynie z dnia 4 stycznia 2017 roku. Regulamin zwiedzania i korzystania z wartości przyrodniczych Świętokrzyskiego Parku Narodowego. Msc.
- Zarządzenie 2017e. Załącznik nr 4 do Zarządzenia Nr 2/2017 Dyrektora Świętokrzyskiego Parku Narodowego z siedzibą w Bodzentynie z dnia 4 stycznia 2017 roku. Regulamin zwiedzania i funkcjonowania Muzeum Przyrodniczego ŚPN na Św. Krzyżu. Msc.
- Zarządzenie 2017f. Załącznik nr 5 do Zarządzenia Nr 2/2017 Dyrektora Świętokrzyskiego Parku Narodowego z siedzibą w Bodzentynie z dnia 4 stycznia 2017 roku. Regulamin organizacji imprez o charakterze rekreacyjno-sportowym na terenie Świętokrzyskiego Parku Narodowym. Msc.
- Zarządzenie 2017g. Załącznik nr 6 do Zarządzenia Nr 2/2017 Dyrektora Świętokrzyskiego Parku Narodowego z siedzibą w Bodzentynie z dnia 4 stycznia 2017 roku. Regulamin udostępniania Świętokrzyskiego Parku Narodowego do badań naukowych. Msc.
- Zarządzenie 2017h. Załącznik nr 7 do Zarządzenia Nr 2/2017 Dyrektora Świętokrzyskiego Parku Narodowego z siedzibą w Bodzentynie z dnia 4 stycznia 2017 roku. Regulamin organizacji ceremonii ślubnej na terenie Świętokrzyskiego Parku Narodowego. Msc.
- Zarządzenie 2017i. Załącznik nr 8 do Zarządzenia Nr 2/2017 Dyrektora Świętokrzyskiego Parku Narodowego z siedzibą w Bodzentynie z dnia 4 stycznia 2017 roku. Regulamin korzystania z pokoi gościnnych w Dyrekcji Świętokrzyskiego Parku Narodowego w Bodzentynie. Msc.
- Zarządzenie 2017j. Zarządzenie nr 20/2017 Dyrektora Świętokrzyskiego Parku Narodowego z dnia 11 kwietnia 2017 r. w sprawie „Regulaminu organizacyjnego Świętokrzyskiego Parku Narodowego w Bodzentynie”. Msc.
- Zarządzenie 2017k. Załącznik nr 3 do Regulaminu Organizacyjnego Świętokrzyskiego Parku Narodowego z dnia 11 kwietnia 2017 r.

¹Karol S. Huruk, ^{2,3}Stanisław Huruk

¹Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Wydz. Prawa, Administracji i Zarządzania, Instytut Zarządzania Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach;

²Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Wydz. Matematyczno-Przyrodniczy, Instytut Biologii,

³Świętokrzyski Park Narodowy w Bodzentynie, Bodzentyn
stanislaw.huruk@ujk.edu.pl